

1/16

Ett avslöjande självpporträtt

LORD HALIFAX har kallat sina nyss utgivna memoarer *Fulness of days* (Collins, 25 shilling), och med tanke på vad han varit och vad han varit med om kan det verka högst befogat. Då han 1946 vid 65 års ålder drog sig tillbaka hade han innehaft en rad av den engelska politikens och förvaltningens högsta befattningar: bland annat vicekung i Indien 1926—1931, utrikesminister 1938—1941, ambassadör i Washington 1941—1946. Han hade rent av erbjudits — om också sannolikt med armbågen — att bli premiärminister vid Neville Chamberlains avgång i maj 1940. Det är, kan det tyckas, ett rikt liv.

Men det intrycket får man ändå inte av memoarboken. Allt är blekt, minnen, karaktäristiker, reflexioner. Alla kolleger och vänner som nämns får det högsta beröm, i fraser så banala och uddlösa att de inte ger någon föreställning om den omtalade, ja, inte ens kommer läsaren att tro på Halifax försäkringar om sin stora tillgivenhet. De få allmänna resonemangen är lika torftiga. Bonden prissas av Halifax.

Lord Halifax tillsammans med Hitler i Berchtesgaden 1937.

"Han är van vid missträknningar i fråga om vädret och tvungen att rätta sig efter dess skiftningar; därför är han tålmodig, tolerant och utan brådska. Eftersom han lever på nedärvd kunskap och genom långa år samlad erfarenhet, är han ofta misstänksam mot förmåner, som är naturliga i de stora städerna, med deras trängsel, tävlan och jäkt. Han är gärna kritisk mot de landsmän som drömmer om frälsning genom stora ord och ekonomisk påtryckning. Han kanske inte vet, eller kan tala om, den sanna lyckans hemlighet, men en viss instinkt säger honom så mycket att han vet att den inte är något som görs efter mått eller genom massproduktion" etc. etc. Det är tydligt att Halifax på detta sätt markerar sin konservatism och sin ovilja mot stadsarbetarnas radikalism. Men eländigare, både sakligt och formellt, är det svårt att uttrycka dessa enkla tankar. Då Halifax omtalas i biografier och memoarer framhävs ofta hans

goda karaktär så starkt att man misstänker brister i andra hänseenden. Efter läsningen av boken blir misstanken visshet. Den goda karaktären, i den mån den innebär religiös övertygelse, ett liv utan synder i enklare mening, och en viss anspråkslöshet blir man också övertygad om. Men någon lidelsefull känsla för godhet och rättfärdighet kan inte upptäckas. Inte ett ord som tyder på social känsla eller djupare engagemang i det drama där författaren, åtminstone enligt rollistan, var en av de främsta aktörerna. Då Halifax under sina bekanta avspänningstrevanden besökte Hitler, Göring och Goebbels tyckte han tydligen att de var rätt hyggliga och trevliga och fick ingen uppfattning om deras ondska och onda avsikter. En viss iver i rösten förmärks knappast annat än då Halifax talar om att han lyckades jaga rävmått tre dagar i veckan som ung ledamot i underhuset och att han på det gods där han nu bor organiserat stor-slakt på kaniner. Rävjaktsens ordnande vid godset Garrowby var säkert till nytta, skriver Halifax; "vi bildade en god skola för unga ryttare och unga hästar, vi vandade bönderna vid att se hundar; om medlemmar av min familj har växt upp till en hel del kunskap om rävjakt, så var det med Garrowbys hundar de först började lära sig något".

De politiska omdömena är genomsärande ointressanta och, vad som är konstigare, ointresserade. Eftergiftspolitik mot Hitler och Mussolini, i vilken Halifax var Neville Chamberlains främste adjutant, försvaras på välkänt sätt, men utan något av den skärpa som möter hos Samuel Hoare (lord Templewood) eller i Fieldings biografi över Chamberlain. Halifax tycks ha tänkt lika småskuret då som nu. Då Hitler tog hela Tjeckoslovakien i mars 1939, trots sina löften i München, skrev Halifax, som Amery nämner, nästa dag till den franske ambassadören i London att "den enda kompensering för delens som jag kunde se var att den något besvärliga frågan om avgivandet av en garanti (för Tjeckoslovakiens självständighet) nu var bragt ur världen" — en nästan otrolig reflexion.

Det mest otroliga är dock att den man som skrivit "Fulness of days" under årtionden fungerat som en av Englands ledande statsmän. Man blir benägen att dela Halifax tro att Gud skyddar England.

HERBERT TINGSTEN